

Adrian Wnuk, Kamil Mazur, Wioleta Mróz
Instytut OZE sp. z o.o.

Ocena ryzyka inwestycyjnego w aspekcie środowiskowym

Analiza ryzyka w wymiarze przyrodniczym winna stanowić etap wstępny każdego procesu inwestycyjnego. Jeśli w kluczowych etapach przygotowania i realizacji inwestycji popełnione zostaną znaczące błędy, nieunikniony jest jej negatywny wpływ na środowisko

Gospodarcza działalność człowieka nigdy nie pozostaje bez wpływu na stan poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego. Wpływ ten może mieć charakter mniej lub bardziej zintensyfikowany, zależnie od założeń projektowych i lokalizacyjnych danej inwestycji. Nie inaczej jest w przypadku małych elektrowni wodnych. Jeśli w kluczowych etapach przygotowania i realizacji inwestycji popełnione zostaną znaczące błędy, nieunikniony jest jej negatywny wpływ na ekosystemy wodne. Dlatego też tak istotne jest uświadamianie potencjalnych inwestorów branży OZE w kwestiach znaczących oddziaływań na środowisko planowanych instalacji wodnych i zakresu tych oddziaływań, które nie mogą być akceptowane przez organy administracji państwowej właściwe dla spraw środowiska.

Analiza ryzyka w wymiarze przyrodniczym winna stanowić etap wstępny każdego procesu inwestycyjnego związanego z energetyką wodną.

Najważniejszym elementem wpływającym na podwyższenie ryzyka inwestycyjnego jest wybór miejsca, w którym ma powstać mała elektrownia wodna i czy jest to obszar chroniony przyrodniczo. Zasadne ze środowiskowego punktu widzenia jest założenie, że obszary objęte różnymi formami ochrony są szczególnie wrażliwe na zagrożenia, jakie niesie ze sobą budowa obiektów energetyki wodnej.

W związku z tym lokalizacja małej elektrowni wodnej w obrębie obszarowej formy ochrony przyrody, tj. parku narodowego, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego, obszaru Natura 2000, zespołu przyrodniczo-krajobrazowego czy obszaru chronionego krajobrazu wymaga przeprowadzenia gruntownego rozeznania w kwestii znaczących oddziaływań, jakie mogą mieć miejsce.

Opcja budowy małej elektrowni wodnej na obszarze parku narodowego lub rezerwatu przyrody obarczona jest ryzykiem wystąpienia utrudnień w realizacji inwestycji. Głównie z uwagi na zapisy aktów ustanawiających, które niejednokrotnie jasno mówią, że na obszarze tych form ochrony przyrody możliwe jest realizowanie jedynie inwestycji „służących celom parku narodowego albo rezerwatu”. Wniosek jest prosty – jakiegokolwiek inwestycje komercyjne – nawet te prośrodowiskowe, jeśli nie są bezpośrednio związane z utrzymaniem walorów przyrodniczych parku lub rezerwatu, nie uzyskają akceptacji.

O wiele mniej restrykcyjne jest podejście organów administracji do realizacji małych elektrowni wodnych na terenach pozostałych wymienionych obszarów chronionych. Nie należy jednak zapominać, że powierzchnie te również cechują się wyjątkowymi na tle otaczających terenów walorami środowiskowymi. Formy ochrony

przyrody ustanawia się na przykład ze względu na występowanie chronionych prawem polskim lub unijnym gatunków roślin, zwierząt czy ich siedlisk, a w związku z tym procedura środowiskowa powinna być zapoczątkowana szczegółową analizą działań inwestycyjnych pod kątem negatywnych oddziaływań na te elementy. Skutkuje to wydłużeniem procedury i licznymi uzupełnieniami, modyfikacjami koncepcji projektowej, analizami środowiskowymi, a w końcu znaczącymi zmianami w technologii lub zakresie zakładanych parametrów pracy instalacji. Czasem, mimo usilnych starań inwestora, efektem finalnym jest brak zgody dla realizacji inwestycji.

Aby sprawdzić, czy wytypowany do inwestycji obszar znajduje się w obrębie lub w niedalekiej odległości od jakiejś formy ochrony przyrody, można skorzystać z ogólnodostępnych, zamieszczonych w internecie wizualizacji. Pomocne okażą się tu portale, takie jak geoportal.gov.pl czy geoserwis.gdos.gov.pl, na których możemy przejrzeć z dużą dokładnością mapę całego kraju z dołączoną warstwą obrazującą powierzchnie chronione w myśl ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Jeśli okazuje się, że wskazane przez inwestora miejsce budowy instalacji hydrotechnicznej jest częścią obszaru chronionego, niezbędne jest zebranie jak najdokładniejszych informacji dotyczących tego obszaru. W tym przypadku skorzystać należy z danych zamieszczonych na stronach internetowych: ministerstwa środowiska, urzędów marszałkowskich, parków narodowych, organizacji i urzędów odpowiedzialnych za realizację polityki ochrony środowiska czy organizacji ekologicznych.

Najbardziej kompleksowe informacje znaleźć można na stronach poszczególnych Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska oraz na stronie Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (gdos.gov.pl), gdzie zamieszczona jest Baza Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody (crfop.gdos.gov.pl/CEROP/). W rejestrze zawarte są m.in. informacje odnośnie do aktów ustanawiających formy ochrony przyrody, celów ich ochrony czy organów sprawujących nadzór na tych formami.

Lokalizacja inwestycji na obszarze jednej bądź kilku form ochrony przyrody nie jest jedynym czynnikiem podwyższającym ryzyko inwestycyjne. Zwrócić należy także uwagę na szczegółowy zakres inwestycji, jej wielkość oraz to, czy w rachubę wchodzi utworzenie nowego piętrzenia, gdyż fakt ten podwyższa ryzyko zablokowania inwestycji. Duże znaczenie podczas wstępnej oceny szans na realizację danej inwestycji w obszarze chronionym ma zakres obowiązujących dla niego planów ochrony, których zapisy są oczywiście wiążące dla inwestora. Nie bez znaczenia jest również skład gatunkowy fauny i flory terenu przeznaczanego pod inwestycję, a zwłaszcza ichtiofauna oraz gatunki wodne i gatunki związane ze środowiskiem wodnym. Jednym z obowiązkowych etapów procedury środowiskowej, który wpływa na ryzyko inwestycyjne, jest ocena zgodności przedsięwzięcia z Ramową Dyrektywą Wodną. Wspomnieć należy także o czynnikach takich jak faktyczny stan środowiska przyrodniczego (w tym ciągłość morfologiczna cieku), zapisy zawarte w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (jeśli zostały utworzone dla danego

Reklama

obszaru), sąsiedztwo obszarów wrażliwych (w tym odległość od ich granic), obecność siedlisk ludzkich (ich charakter i rozmieszczenie) oraz sąsiedztwo innych obiektów związanych z energetyką wodną.

Wszystkie wymienione elementy oraz ich wzajemne interakcje należy przeanalizować w trakcie przygotowywania oceny potencjalnego oddziaływania projektu na środowisko. Nie można zapominać o tym, że taka analiza powinna mieć charakter wielopoziomowy, tzn. obejmować nie tylko etap eksploatacji, ale także fazę realizacji i likwidacji inwestycji. Wraz ze wzrostem ilości aspektów inwestycji wymagających rozpatrzenia wydłuża się proces realizacji przedsięwzięcia, a także zwiększenia wymagają nakłady finansowe zarezerwowane dla analiz środowiskowych. W sytuacji, kiedy analiza wykazuje, że inwestycja generować będzie szkodliwe oddziaływania na środowisko, niezbędne jest podjęcie szeregu działań ograniczających niekorzystny wpływ na poszczególne komponenty środowiska. To z kolei implikuje podwyższenie kosztów inwestycji i wymaga dodatkowego czasu na przygotowanie wymaganych rozwiązań. Z uwagi na to, że rzetelne opracowanie wspomnianych zagadnień wymaga nie tylko obserwacji terenowych, ale przede wszystkim szerokiej wiedzy i doświadczenia przyrodniczego, planistycznego czy prawnego, samodzielne dokonanie analizy oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko najczęściej jest poza indywidualnymi możliwościami inwestora. Optymalnym rozwiązaniem jest zlecenie tego typu prac zespołowi specjalistów lub firmie, której wykwalifikowani pracownicy poprowadzą całą procedurę. Opcja ta daje gwarancję płynności prac i efektywności realizacji inwestycji poprzez uniknięcie znaczących opóźnień czy rażących błędów proceduralnych. Poprawna realizacja wszystkich działań chroni przed koniecznością ponownej realizacji etapów, które powinny być już zamknięte. Obserwacja rynku analiz środowiskowych wykazała, że bardzo często inwestorzy, którzy na własną rękę, dysponując jedynie prywatnymi zasobami, podejmują próby realizacji inwestycji, nie mogą doprowadzić do pozytywnego zakończenia wszystkich procedur i wydania pozwolenia na realizację inwestycji, a temat możliwy do wykonania w ciągu kilku miesięcy rozkłada się na wiele lat (w związku np. z potrzebą powtórzenia procedury uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach czy zmianą założeń projektowych instalacji, którą trzeba dostosować do wymogów ochrony środowiska).

Kompleksowa ocena czynników decydujących o powodzeniu inwestycji wymaga przejrzania i wyłuskania istotnych informacji z licznych dokumentów źródłowych, takich jak m.in. dane kartograficzne, akty prawne dotyczące spraw ochrony środowiska i ochrony przyrody, obowiązujących na danym terenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów gospodarowania wodami w poszczególnych dorzeczach, planów ochrony dla poszczególnych form ochrony przyrody, gminnych i powiatowych programów ochrony środowiska, raportów WIOŚ-u, danych hydrologicznych RZGW, dokumentów charakteryzujących formy ochrony przyrody, wyniki monitoringu fauny i flory czy dokumentacji opisującej procedurę środowiskową dla projektów realizowanych lub zrealizowanych na określonych terenach.

Jedynie część z wymienionych dokumentów jest ogólnodostępna (np. akty prawne czy raporty WIOŚ – tu niezwykle

pomocne są strony: isap.sejm.gov.pl czy strony internetowe poszczególnych Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska). Uzyskanie większości z powyżej wyszczególnionych dokumentów wymaga jednak podjęcia procedury administracyjnej i zwrócenia się z formalnym wnioskiem do odpowiednich instytucji czy urzędów (najczęściej jest to związane z ustawowo określonymi opłatami). Postępowanie administracyjne ma swoje ramy czasowe, ale jak wiadomo, w praktyce ramy te bywają bardzo rozciągnięte, co stanowi zagrożenie dla sprawnego realizacji inwestycji (np. w przypadku, gdy organ wydający decyzję wzywa inwestora do sporządzenia uzupełnień złożonej dokumentacji).

Na etapie pozyskiwania informacji warto zakres naszego zainteresowania poszerzyć o tereny sąsiadujące z miejscem inwestycji czy o informacje o podobnych pod względem charakteru i zasięgu przedsięwzięciach. Część potrzebnej w realizacji inwestycji dokumentacji inwestor może pozyskać sam (np. wypisy z ewidencji gruntów, wypisy i rysy z MPZP czy kopie mapy ewidencyjnej docelowego obszaru). Natomiast szczegółowa interpretacja zebranych danych wymaga zaangażowania specjalistów.

Najwłaściwszym sposobem zgromadzenia wiarygodnych i kompletnych informacji odnośnie do stanu środowiska oraz składu gatunkowego flory i fauny na obszarze, gdzie planowana jest inwestycja, jest przeprowadzenie terenowej inwentaryzacji przyrodniczej. W tym przypadku również najlepiej zdać się na doświadczenie, wiedzę i odpowiednie zaplecze techniczne pracowników firm specjalizujących się w tego typu przedsięwzięciach.

Podsumowując, celem uzyskania pewności, że realizacja inwestycji przyniesie zadowalający efekt biznesowy, należy z odpowiednim zaangażowaniem podejść do aspektów środowiskowych przedsięwzięcia i wykonać rzetelną, kompleksową analizę przyrodniczą. Powinna ona stanowić integralną część każdej koncepcji technicznej inwestycji, obok takich elementów jak analiza produktywności, analiza aspektów technicznych czy informacja o możliwości przyłączenia do sieci energetycznej. Istotne jest, aby przygotowana w zakresie tego działania dokumentacja cechowała się jak najwyższym walorem użyteczności dla działań realizowanych w późniejszych etapach. W związku z powyższym nasuwa się wniosek, iż najrozsądniej jest zlecić wykonanie analizy środowiskowej podmiotowi z solidnym doświadczeniem i wiedzą w tej materii. Dodatkowo warto zwrócić uwagę na fakt, czy wytypowany wykonawca takiej analizy jest wdrożony w zagadnienia branży energetyki wodnej. Jest to bowiem gwarancją należytego podejścia do zleconego zadania oraz znajomości wszystkich niuansów tej branży.

Wykonanie analizy o charakterze środowiskowym już na wstępnym etapie realizacji inwestycji umożliwia oszacowanie czasu i kosztów, na jakie musi się przygotować inwestor w związku z procedurą uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia, oraz szybkie i niedrogo wyeliminowanie lokalizacji o zbyt wysokim ryzyku środowiskowym.

Zgromadzone materiały w zdecydowanej większości przypadków będą stanowić istotną część opracowywanej w dalszym etapie karty informacyjnej przedsięwzięcia czy raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, dlatego są wartościowe w całym toku procedury środowiskowej, a nie tylko w jej wstępnej części. ■